

LIETUVOS ARCHITEKTŲ RŪMAI

Kalvarijų g. 1, Vilnius. Tel. (+370 5) 2754241, el. p. info@architekturumai.lt, www.architekturumai.lt
Atsiskaitomoji sąskaita LT50 7044 0600 0606 7130 AB SEB, kodas 70440. Įstaigos kodas 301111540

Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai

2024-03-29 Nr. S24/03/96

El. paštas: dmm@lrkm.lt
g.dziovenas@lrkm.lt

Kopija:

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai

El. paštas: LRVkanceliarija@lrv.lt

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS ĮSTATYMO NR. I-733 PAKEITIMO PROJEKTO PAKARTOTINIO DERINIMO (REG. NR. 23-14396(2))

Lietuvos architektų rūmai (toliau – **Rūmai**) susipažino su 2024-03-15 Seimo teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS) pakartotiniam derinimui pateiktu Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo Nr. I-733 (toliau – **NKPAĮ**) ir kitų susijusių teisės aktų pakeitimų projektu (Reg. Nr. 23-14396(2))¹ (toliau – **Projektu**). Žemiau teikiame Rūmų pastabas Projektui:

- 1) Projektu ženkliai siaurinama Kultūros paveldo departamento kompetencija - nebeapima tvarkybos darbų sąlygų ir leidimų tvarkybos darbams išdavimo, tvarkybos darbų kontrolės, tvarkybos darbų priėmimo ir dalyvavimo komisijose išduodant statybos darbų aktus funkcijų. Šie įgaliojimai, net ir nacionalinio bei regioninio reikšmingumo lygmens objektams, deleguojami savivaldybėms, atskirai nenumatant pakankamų resursų savivaldos subjektams šias funkcijas įgyvendinti. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 15 str. numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas privalo būti atliekamas rengiant teisės akto, kuriuo numatoma reglamentuoti iki tol nereglementuotus santykius, taip pat kuriuo iš esmės keičiamas teisinis reguliavimas, projektą. Šio vertinimo išsamumas turi būti proporcingas galimoms numatomo teisinio reguliavimo pasekmėms. Projekto aiškinamajame rašte pasigendame išsamaus iš esmės keičiamo nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos reglamentavimo poveikio vertinimo – **savivaldybių pasirengimo perimti Kultūros paveldo departamento funkcijų vykdymą vertinimo, reikalingų tam lėšų nustatymo ir pagrindimo, įvertinimo ar visose savivaldybėse užtikrinti žmogiškieji išteklių kokybiškam Projektu deleguojamų funkcijų atlikimui.**
- 2) Projekto 34 str. 1 d. 5 p. nurodoma nauja poįstatyminių teisės aktų kategorija – „**statybos techniniai reglamentai galiojantys tvarkomiesiems statybos darbams**“, tačiau nėra detalizuojamas šių reglamentų teisinis statusas ar juos įgaliojantis tvirtinti subjektas, neatskleistas santykis su paveldo tvarkybos reglamentais ir aplinkos ministro tvirtinamais statybos techniniais reglamentais. **Siūlome Projekte aiškiai detalizuoti šią naują poįstatyminio reguliavimo dokumentų rūšį arba atsižvelgiant kad nagrinėjamu**

¹ [NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS ĮSTATYMO NR. IX-2452 PAKEITIMO ĮSTATYMAS \(lrs.lt\)](#)

straipsniu yra reglamentuojama tvarkyba, Projekto 34 str. 1 d. 5 p. pakeisti nuoroda į paveldo tvarkybos reglamentus ir nekurti naujos poįstatyminių teisės aktų rūšies.

- 3) Vadovaujantis Projekto 34 str. 7 d. specialiesiems paveldosaugos reikalavimams nekilnojamojo kultūros paveldo objekto valdytojas arba jo įgaliotas asmuo pateikia savivaldybės merui ar jo įgaliotam asmeniui prašymą ir atliktų taikomųjų tyrimų ataskaitas. Projekto 31 str. 4 d. numatyta, kad taikomuosius tyrimus, atliekamus rengiant objekto tvarkybos ar pritaikymo projektus organizuoja šiuos darbus vykdantys juridiniai ir fiziniai asmenys. **Siūlome Projekte detaliau reglamentuoti Kultūros paveldo departamento ir (ar) savivaldybių vaidmenį identifikuojant ir nustatant reikalingus atlikti taikomuosius tyrimus.**
- 4) Sukuriant naujas, iki tol nebuvousias, nekilnojamosios kultūros vertybės dalis ar elementus arba atkuriant tokios vertybės prarastas dalis ar elementus Projekto 34 str. 12 – 13 p. nustatoma pareiga rengti ir teikti tikrinimui projektinius pasiūlymus. Vadovaudamiesi Statybos įstatymo 27¹ str. redakcijos, įsigaliosiančios nuo 2024-11-01, analogija, siūlome Projektą papildyti nauju straipsniu, kuriame būtų apibrėžta projektinius pasiūlymus tikrinančių subjektų kompetencija, taip pat įvardinamas konkretus tikrinimą savivaldybės vardu atliekantis subjektas, pvz.: savivaldybės administracijos padalinys ar darbuotojas, atsakingas už kultūros paveldo apsaugą.
- 5) Atkreipiame dėmesį, kad įvertinus Projekto 34 str. reglamentavimą, ruošiantis sukurti net ir smulkiausias, naujas nekilnojamosios kultūros vertybės dalis ar elementus (pvz.: stogelį virš įėjimo durų) keliamas reikalavimas atlikti visas projekto rengimo procedūras: a) privalomas specialiųjų paveldosaugos reikalavimų gavimas, b) viešinimas, c) projektinių pasiūlymų rengimas, d) projektinių pasiūlymų tikrinimas, e) techninio darbo projekto ekspertizė ir f) techninio darbo projekto tikrinimas atliekamas atsakingų valstybės institucijų. Įvertinus šią procedūrą gali būti prognozuojamas ženklus ir tvarkybos projekto rengimo proceso pailgėjimas. Nors šiomis priemonėmis ir sukuriama daugiapakopė pasiruošimo ir tikrinimo sistema, orientuota į kokybišką kultūros paveldo apsaugą, ji išlieka neproporcinga atliekant smulkius statybos darbus nekilnojamojo kultūros paveldo objekto teritorijoje.
Siūlome papildyti Projekto 34 str. reguliavimą ir numatyti labiau diferencijuotą, pagal objekto lygmenį ir (ar) darbų apimtį, projekto rengimo procedūrą, priešingu atveju, išlieka klausimas dėl šių reikalavimų efektyvumo užtikrinant operatyvų tvarkybos darbų atlikimą bei Aštuonioliktosios Vyriausybės programoje² deklaruojamo tikslo „*siekti efektyvinti kultūros paveldo apsaugą*“ įgyvendinimą.

² Aštuonioliktosios Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, patvirtinto Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“, priemonė Nr. 2.6.3. „Parengti ir priimti Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo projektą – išdėstyti jį nauja redakcija, siekiant efektyvinti kultūros paveldo apsaugą“

Pasiūlymai ir pastabos atskiriems Projekto straipsniams:

Eil. Nr.	Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Projekto) nuostata	Argumentuota pastaba	Pasiūlymas
1.	2 str. 6 d. Atstatymas – neišlikusios nekilnojamosios kultūros vertybės atstatymas pagal nustatytas neišlikusias vertingąsias savybes, atliekant tyrimais pagrįstus tvarkomuosius paveldosaugos, tvarkomuosius statybos, statybos ir teritorijos tvarkymo darbus.	Vadovaujantis Projekto 47 str. atstatymas taikomas ir tais atvejais, kuomet padaroma žala nekilnojamajai kultūros vertybei todėl siūlome apibrėžimą papildyti ir šiuo atstatymo pagrindu.	Siūlome papildyti 2 str. 6 d. ir išdėstyti taip: „ 6. Atstatymas – neišlikusios ar sužalotos nekilnojamosios kultūros vertybės atstatymas pagal nustatytas neišlikusias vertingąsias savybes, atliekant tyrimais pagrįstus tvarkomuosius paveldosaugos, tvarkomuosius statybos, statybos ir teritorijos tvarkymo darbus.“
2.	2 str. 13 d. Kultūros paveldo statinys – pastatas, jo dalis, inžinerinis statinys ar jo išlikusi dalis, monumentalus dailės objektas, turintis vertingųjų savybių ir registruotas kultūros vertybių registre kaip nekilnojamas kultūros paveldo objektas.	Projekte trūksta patikslinimo ar kultūros paveldo statinys yra kultūros paveldo vietovės ar nekilnojamojo kultūros paveldo objekto vertingoji savybė.	Siūlome papildyti 2 str. 13 d. ir išdėstyti taip: 13. " Kultūros paveldo statinys – pastatas, jo dalis, inžinerinis statinys ar jo išlikusi dalis, monumentalus dailės kūrinys, esantis nekilnojamojo kultūros paveldo objekto vertingąja savybe ir objektas, turintis vertingųjų savybių ir registruotas kultūros vertybių registre. kaip nekilnojamas kultūros paveldo objektas.
3.	2 str. 20 d. Nekilnojamojo kultūros paveldo objekto teritorija – nekilnojamojo kultūros paveldo objekto užimamas ir jam naudoti reikalingas žemės sklypas (jo dalis) ar valstybinės žemės plotas, kuriame nesuformuoti	Aplinkybė, kad sklypai suformuoti negali turėti įtakos NKPO statusui kvalifikuoti ar teritorijai nustatyti.	Siūlome pakeisti 2 str. 20 d. ir išdėstyti taip: „ 20 d. Nekilnojamojo kultūros paveldo objekto teritorija – nekilnojamojo kultūros paveldo objekto užimamas ir jam naudoti reikalingas žemės sklypas (jo dalis) ar

	žemės sklypai, kuriam nustatomi paveldosaugos reikalavimai.		valstybinės žemės plotas, kuriame nesuformuoti žemės sklypai, kuriam nustatomi paveldosaugos reikalavimai.“
4.	2 str. 21 d. Nekilnojamojo kultūros paveldo restauravimas – visų išlikusių nekilnojamojo kultūros paveldo autentiškų dalių ar elementų konservavimas, atskirų neišlikusių elementų atkūrimas, nekilnojamosios kultūros vertybės vertingųjų savybių išsaugojimas ir išryškinimas atliekant tyrimais pagrįstus tvarkomuosius paveldosaugos darbus pagal specialiąsias technologijas ir nekeičiant kultūros paveldo statinių laikančiųjų konstrukcijų tipo bei jų nepertvarkant.	Priėmus Projektu siūlomą restauravimo apibrėžimą, dauguma įprastų restauravimo veiksmų, pvz. statinio elemento - arkos restauravimas taps negalimi, nes restauravimas dažnu atveju negalės būti atliekamas nepertvarkant laikančiųjų konstrukcijų. Pvz.: arkos ir mūrinės pleištinės sąramos yra laikančiųjų konstrukcijų dalis, kurių restauravimo darbai yra bene dažniausiai taikomi tvarkomieji paveldosaugos darbai užkonservuojant išlikusias dalis ir atkuriant prarastas, kaip tai apibrėžta restauravimo sąvokoje.	Siūlome pakeisti 2 str. 21 d. ir išdėstyti taip: „21. Nekilnojamojo kultūros paveldo restauravimas – visų išlikusių nekilnojamojo kultūros paveldo autentiškų dalių ar elementų konservavimas, atskirų neišlikusių elementų atkūrimas, nekilnojamosios kultūros vertybės vertingųjų savybių išsaugojimas ir išryškinimas atliekant tyrimais pagrįstus tvarkomuosius paveldosaugos darbus pagal specialiąsias technologijas ir nekeičiant kultūros paveldo statinių laikančiųjų konstrukcijų tipo. bei jų nepertvarkant.“
5.	2 str. 29 d. Prevencinės priežiūros darbai – nekilnojamojo kultūros paveldo objektų valdytojų vykdomi ar organizuojami kultūros paveldo statinių vertingųjų savybių nekeičiantys darbai, nesusiję su esminių statinio reikalavimų užtikrinimu, kuriais mažinamas arba laikinai pristabdomas atmosferos ir (ar) biologinių organizmų poveikis objektui ar jo vertingosioms savybėms ir kuriems nereikalingas už šio objekto apsaugą atsakingos institucijos sutikimas.	Avarijos grėsmės pašalinimo darbai dažniausiai yra neatidėliotinos skubos ir pagal aktualią NKPAĮ redakciją, šiuos darbus leidžiama pradėti raštu informavus už paveldo apsaugą atsakingas institucijas jau projekto rengimo metu. Atsižvelgiant į Projekto sprendinius kyla realus pavojus, kad įsigaliojus Projektu siūlomai NKPAĮ redakcijai, bus prarasta ženkli dalis kultūros paveldo objektų, nes nebus galimybės imtis neatidėliotinų darbų, šalinant avarijos grėsmę, o reikės parengti kapitalinio remonto projektą, atlikti statinio konstrukcijų dalies ekspertizę bei nustatyta tvarka gauti kapitalinio remonto darbus leidžiantį dokumentą per IS „Infostatyba“. Siekiant išvengti tokios situacijos ir užtikrinti operatyvų avarijos grėsmės pašalinimą prašome kapitalinį remontą priskirti prevencinės priežiūros darbams.	Siūlome papildyti 2 str. 29 d. ir išdėstyti taip: „29. Prevencinės priežiūros darbai – valdytojų vykdomi ar organizuojami kultūros paveldo statinių (taip pat inžinerinių statinių bei nekilnojamosios dailės kūrinių) vertingųjų savybių nekeičiantys ir paprastojo bei kapitalinio remonto rūšį atitinkantys darbai. nesusiję su esminių statinio reikalavimų užtikrinimu.“

6.	<p>2 str. 38 d. Tvarkomieji paveldosaugos darbai – konservavimo ir restauravimo darbai, atliekami pagal specialias technologijas, užtikrinančias autentiškumo išsaugojimą</p>	<p>Tik konservavimas gali užtikrinti autentiškumo išsaugojimą, nes netaikomi invaziniai procesai ir formuojamas apsauginis sluoksnis. Tuo tarpu, restauravimas yra procesas, kuris neišvengiamai keičia autentiškumą, t. y. prideda neautentiškų dalių ir šių dalių tvirtinimui reikalauja invazijos į išlikusias autentiškas dalis, taip vėlgi prarandant dalį autentiškumo. Restauruojant atkurtos prarastos dalys jau nebėra autentiškos. Pvz.: restauruojant mūrinį elementą reikalingas restauracinio mūro surišimas su restauruojamu mūru, dėl ko tenka išimti pažeistų plytų šakneles ir į jų vietas įstatyti restauracines plytas, todėl siūlome atsisakyti sąlygos autentiškumo išsaugojimas ir tvarkomųjų paveldosaugos darbų tikslus papildyti atstatymu ir pritaikymu naudoti.</p>	<p>Siūlome pakeisti Projekto 2 str. 38 d. ir išdėstyti taip:</p> <p>„38. Tvarkomieji paveldosaugos darbai – atstatymo, pritaikymo naudoti, konservavimo ir restauravimo darbai, atliekami pagal specialias technologijas. užtikrinančias autentiškumo išsaugojimą“</p>
7.	<p>2 str. 42 d. Tvarkomieji statybos darbai – statybos darbai, kaip apibrėžta Statybos įstatyme, atliekami nekilnojamojo kultūros paveldo objekte, nepažeidžiant vertingųjų savybių ir skirti jo fizinių ar techninių savybių atstatymui ir pagerinimui, ir (ar) prarastų dalių atkūrimui tyrimų pagrindu, nesiekiant sukurti ir pastatyti naujų, anksčiau nebuvousių objekto dalių, taip pat paprastojo remonto rūšį atitinkantys darbai skirti nekilnojamosios kultūros vertybės pritaikymui, išskyrus darbus, priskirtinus prevencinės priežiūros darbams.</p>	<p>Atkreipiame dėmesį, kad Projekto 34 str. 1 d. 5 p. nurodoma, kad tvarkyba atliekama pagal statybos techninius reglamentus galiojančius tvarkomiesiems statybos darbams; To paties straipsnio 4 d. numatyta, kad <u>tvarkybos projektas rengiamas siekiant atlikti tvarkomuosius statybos darbus ir šiems darbams vadovauti gali tik Projekto 35 str. 20 d. tvarka tvarkybos darbų atlikimui atestuotas specialistas.</u> Atsižvelgiant į šias Projekto nuostatas akivaizdu, kad tvarkomieji statybos darbai yra tvarkybos, o ne statybos darbų rūšis, kuriai Statybos įstatymo reikalavimai gali būti taikomi tik subsidiariai. Projekto 2 str. 42 d. siūlomas tvarkomųjų statybos darbų apibrėžimas kaip statybos darbų ir nukreipimas į Statybos įstatymą prieštarauja to paties Projekto 34 ir 35 str. reglamentavimui.</p>	<p>Siekiant teisinio aiškumo siūlome pakeisti Projekto 2 str. 42 d. ir išdėstyti taip:</p> <p>"42. Tvarkomieji statybos darbai – tvarkybos statybos darbai kaip apibrėžta Statybos įstatyme, atliekami nekilnojamojo kultūros paveldo objekte, nepažeidžiant vertingųjų savybių ir skirti jo fizinių ar techninių savybių atstatymui ir pagerinimui, ir (ar) prarastų dalių atkūrimui tyrimų pagrindu, nesiekiant sukurti ir pastatyti naujų, anksčiau nebuvousių objekto dalių, taip pat paprastojo remonto rūšį atitinkantys darbai skirti nekilnojamosios kultūros vertybės pritaikymui, išskyrus darbus, priskirtinus prevencinės priežiūros darbams.</p>

<p>8.</p>	<p>3 str. 2 d. 14 p. kraštovaizdžio – statiniai, jų kompleksai, vietos ar vietovės, kurie yra sudėtinė kultūrinio kraštovaizdžio dalis.</p>	<p>Projekte neregamentuojama kultūrinio kraštovaizdžio apsauga, pokyčių kaita ir vertybių apskaita. Nenumatyta institucinė atsakomybė ir (ar) stebėsenos mechanizmai skirti kultūrinio kraštovaizdžio išsaugojimui užtikrinti. Apsiribojama tik pačių objektų kaitos reglamentavimu, nenumatant jų apsuptyies (kurią galima suvokti-stebėti iš apžvalgos taškų, atkarpu, trasų formuojamų vaizdų) apsaugos ir kaitos reglamentavimo. Pabrėžiame, kad kultūrinis kraštovaizdis apimą vizualiai didesnes erdvines struktūras, nes objektai ir vietovės yra matomi iš ženkla didesnio atstumo (~ 2 km ir daugiau, atsižvelgiant į vietovės reljefą) nei siekia kultūros paveldo vertybių teritorijos ar jų apsaugos zonos. Kultūros paveldo vietovėse ir saugomose teritorijose nėra nustatomos kultūros paveldo vertybių apsaugos zonos, todėl kultūros paveldo vietovių vizualinė (kultūrinio kraštovaizdžio) apsauga įgauna dar didesnę reikšmę ir prasmę, nes jų išsaugojimas yra neatskiriama nacionalinio identiteto dalis.</p> <p>Primename, kad vadovaujantis Projekto 2 str. 24 d. nekilnojamoji kultūros vertybė apima nekilnojamojo kultūros paveldo objektą ir kultūros paveldo vietovę.</p>	<p>Siūlome papildyti Projekto 2 str. saugomo kultūrinio kraštovaizdžio sąvoka ir apibrėžimą išdėstyti taip:</p> <p>„Saugomas kultūrinis kraštovaizdis - įvairių nekilnojamųjų kultūros vertybių visumos pagrindu suformuota, integralios urbanistinės, agrarinės, inžinerinės, susisiekimo, rekreacinės ir gamtinės teritorinių struktūrų dalis ir neatsiejama šių struktūrų materialinė ypatybė. Saugomi kultūriniai kraštovaizdžiai - archajiškas, kaimiškas, techninis inžinerinis ir miestiškasis - sudaro Lietuvos kultūrinio kraštovaizdžio sistemos vertingiausią dalį ir yra valstybės identiteto dalis.“</p> <p>Taip pat pakeisti Projekto 3 str. 2 d. 14 p. ir išdėstyti taip:</p> <p>„14. kraštovaizdžio – nekilnojamoji kultūros vertybė, formuojanti saugomą kultūrinį kraštovaizdį statiniai, — jų kompleksai, vietos ar vietovės, kurie kuri yra sudėtinė saugomo kultūrinio kraštovaizdžio dalis.“</p>
<p>9.</p>	<p>12 str. 1 d. 6 p. atlieka cheminius ir biologinius nekilnojamojo kultūros paveldo objektų statybinių medžiagų tyrimus</p>	<p>Projekto 12 str. reglamentuojama kultūros ministro įgaliotos biudžetinės įstaigos kompetencija, tačiau šiai įstaigai suteikiamos labai siauros galimybės atlikti nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tyrimus.</p> <p>Išlieka neaišku, kas vykdo ar organizuoja</p>	<p>Siūlome papildyti Projekto 12 str. reglamentuojamos kultūros ministro įgaliotos biudžetinės įstaigos kompetenciją, apibrėžiant jos įgaliojimus:</p>

		<p>mokslinius tyrimus ir vykdo klimato kaitos poveikio paveldo vertybėms tyrimus, nekilnojamojo kultūros paveldo pažinimo, sklaidos ir aktualizavimo darbus numatomus Projekto 38 str. 1 d.: „<i>Nekilnojamas kultūros paveldas integruojamas į visuomenės gyvenimą, aktualizuojant ir pritaikant jį taip naudoti, kad geriausiai atsiskleistų paveldo vertingosios savybės ir būtų sudarytos galimybės jį pažinti, užtikrinant prieinamumą visuomenei, įtraukiant į darnaus vystymosi ir klimato kaitos programas.</i>“ ir 2 str. 23 d.: „Nekilnojamojo kultūros paveldo tyrimas – išlikusių, pakitusių ar prarastų vertingųjų savybių, nekilnojamosios kultūros vertybės raidos, būklės, apimties nustatymas, apibendrinimas ir dokumentavimas, atliekamas vykdant atskleidimo procedūras, prieš vykdant nekilnojamosios kultūros vertybės tvarkybos ir pritaikymo darbus, prieš skelbiant nekilnojamąją kultūros vertybę saugoma, taip pat naudojamas nekilnojamojo kultūros paveldo pažinimui, sklaidai ir aktualizavimui pagrįsti“</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) rengti ir (ar) organizuoti mokslinius tyrimus, 2) vykdyti klimato kaitos poveikio paveldo vertybėms tyrimus, 3) atlikti tyrimų apibendrinimus ir 4) nekilnojamojo kultūros paveldo pažinimo, sklaidos ir aktualizavimo darbus.
<p>10.</p>	<p>17 str. 4 d. Vyriausybės nustatyta tvarka kultūros paveldo vietai nustatoma, o nekilnojamojo kultūros paveldo objektui apibrėžiama žmogaus veiklos neigiamą poveikį švelninanti apsaugos zona, jei nekilnojamoji kultūros vertybė nepatenka į šio straipsnio 5 dalyje nurodytas teritorijas. Apsaugos zona gali turėti vieną arba abu šiuos skirtingo apsaugos ir naudojimo režimo pozonius:</p>	<p>Projekto 19 str. reglamentuojami tik saugojimo režimai ir Projekte nėra išskiriami ir (ar) apibrėžiami <u>apsaugos ir naudojimo režimai</u>.</p> <p>Siūlome nenustatyti įstatyme neapibrėžtų ir neaiškių sąvokų arba pateikti apsaugos ir naudojimo režimų apibrėžimus sąvokose.</p>	<p>Siūlome pakeisti 17 str. 4 d. ir išdėstyti taip:</p> <p>„Vyriausybės nustatyta tvarka kultūros paveldo vietai nustatoma, o nekilnojamojo kultūros paveldo objektui apibrėžiama žmogaus veiklos neigiamą poveikį švelninanti apsaugos zona, jei nekilnojamoji kultūros vertybė nepatenka į šio straipsnio 5 dalyje nurodytas teritorijas. Apsaugos zona gali turėti vieną arba abu šiuos skirtingo apsaugos ir naudojimo saugojimo režimo pozonius:</p>

<p>11.</p>	<p>17 str. 5 d. Draustinyje, rezervate, valstybiniame parke ar kultūros paveldo vietovėje esančios nekilnojamosios kultūros vertybės apsaugos zonos nenustatomos. Šiuo atveju draustinio, rezervato, valstybinio parko ar kultūros paveldo vietovės teritorijų planavimo dokumentai ir (ar) šių saugomų teritorijų nuostatai papildomi reikalavimais, užtikrinančiais nekilnojamosios kultūros vertybės apsaugą nuo neigiamo fizinio ar vizualinio poveikio.</p>	<p>Siūlome atsisakyti Projekto 17 str. 5 d., kuria numatoma, kad draustinyje, rezervate, valstybiniame parke ar kultūros paveldo vietovėje esančios nekilnojamosios kultūros vertybės apsaugos zonos nenustatomos. Į šių teritorijų planavimo dokumentus ir (ar) saugomų teritorijų nuostatus įtraukiant papildomus reikalavimus, užtikrinančius nekilnojamosios kultūros vertybės apsaugą nuo neigiamo fizinio ar vizualinio poveikio, reikalavimai bus taikomi visai teritorijai, nes planavimo dokumentuose negalės būti išskiriamos individualios vertybės. Tokiu būdu, visam draustiniui, rezervatui ar valstybiniam parkui bus nustatyti pertekliniai apribojimai apsunkinantys teritorijos priežiūrą ir naudojimą. Pažymime, kad kiekvienu atveju, nepriklausomai nuo nekilnojamosios kultūros vertybės buvimo vietos, apsaugos zonos turi būti nustatomos konkrečiai vertybei, zonos dydį pagrindžiant nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos sprendimu.</p>	<p>Siūlome Projekto 17 str. 5 d. išbraukti: 5. Draustinyje, rezervate, valstybiniame parke ar kultūros paveldo vietovėje esančios nekilnojamosios kultūros vertybės apsaugos zonos nenustatomos. Šiuo atveju draustinio, rezervato, valstybinio parko ar kultūros paveldo vietovės teritorijų planavimo dokumentai ir (ar) šių saugomų teritorijų nuostatai papildomi reikalavimais, užtikrinančiais nekilnojamosios kultūros vertybės apsaugą nuo neigiamo fizinio ar vizualinio poveikio.</p>
<p>12.</p>	<p>28 str. 18 d. 1 p. Atestato galiojimas panaikinamas, kai: 1) asmuo, rengdamas nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentus, šurkščiai pažeidė įstatymų, kitų teisės aktų, reglamentuojančių nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimą. Šurkščiu pažeidimu laikomas toks įstatymų, kitų teisės aktų, reglamentuojančių teritorijų planavimo dokumentų rengimą, pažeidimas, dėl</p>	<p>Projekto 1 str. 2 d. apibrėžiamas NKPAĮ reguliavimo objektas – „Šis įstatymas nustato nekilnojamojo kultūros paveldo, esančio Lietuvos Respublikos teritorijoje, apsaugos valdymą, apskaitą ir nekilnojamojo kultūros vertybių skelbimą saugomomis, nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugą, priežiūrą, tvarkybą ir naudojimą bei pažinimą, jo sklaidą ir atgaivinimą, nekilnojamojo kultūros paveldo objekto paėmimą visuomenės poreikiams bei nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos finansavimo ir kompensavimo sąlygas.“</p>	<p>Siūlome pakeisti 28 str. 18 d. 1 p. ir išdėstyti taip: „Atestato galiojimas panaikinamas, kai: 1) asmuo, rengdamas nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentus, šurkščiai pažeidė įstatymų, kitų teisės aktų, reglamentuojančių nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimą. Šurkščiu pažeidimu laikomas toks įstatymų, kitų teisės aktų, reglamentuojančių teritorijų planavimo</p>

	<p>kurio atsirado žala nekilnojamosioms kultūros vertybėms ar gamtos paveldo objektams;</p>	<p>Gamtos paveldo objektai yra Saugomų teritorijų įstatymo reglamentavimo objektas detalizuojamas šio įstatymo 3 str.</p> <p>Siekiant aiškaus teisinio reguliavimo rekomenduojame atestuoto specialisto atsakomybę už žalą padarytą gamtos paveldo objektams <u>reglamentuoti Saugomų teritorijų įstatyme.</u></p>	<p>dokumentų rengimą, pažeidimas, dėl kurio atsirado žala nekilnojamosioms kultūros vertybėms. ar gamtos paveldo objektams;</p>
<p>13.</p>	<p>28 str. 1 d. Nekilnojamosios kultūros vertybės, jų teritorijos, apsaugos zonos tvarkomos ir veikla jose plėtojama pagal kompleksinio ir specialiojo teritorijų planavimo, strateginio planavimo dokumentus, apsaugos reglamentus ir jais nustatomus paveldosaugos reikalavimus, parengtus vadovaujantis šio įstatymo, Saugomų teritorijų įstatymo ir Teritorijų planavimo įstatymo nuostatomis.</p>	<p>Vadovaujantis Teritorijų planavimo įstatymo 14 – 17 str. visų lygių kompleksinio teritorijų planavimo dokumentuose (valstybės, savivaldybės ir vietovės) gali būti reglamentuojamos kultūros paveldo objektų paveldosaugos priemonės ir reikalavimai.</p> <p>Projekto 28 str. 1 d. redakcija abstrakčiai nurodo kad paveldosaugos reikalavimai gali būti nustatomi kompleksiniuose teritorijų planavimo dokumentuose, tačiau kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų lygmenys nėra susieti su kultūros paveldo vertybių lygmenimis. Taip paliekama reguliavimo spraga ir sudaromos sąlygos vietovės lygmens kompleksiniu teritorijų planavimo dokumentu (detaliuoju planu) reglamentuoti nacionalinio lygmens kultūros paveldo objekto apsaugos reikalavimus. Siūlome aiškiai susieti atskirų kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų lygmenų sprendinius su kultūros paveldo objektų reikšmingumo lygmenimis (vietinio, regioninio ir nacionalinio reikšmingumo lygmenys). Aiškus susiejimas ypatinai būtinas atsižvelgiant ir į Projekto 28 str. 4 d., kuria suteikiama teisė nerengti specialiojo teritorijų planavimo</p>	<p>Siūlome papildyti 28 str. nauja 3 dalimi ir ją išdėstyti taip:</p> <p>„3. Kompleksinių teritorijų planavimo lygmuo, nustatant paveldosaugos reikalavimus, turi atitikti nekilnojamosios kultūros vertybės reikšmingumo lygmenį:</p> <p>1) savivaldybės lygmens kompleksiniuose teritorijų planavimo dokumentuose, vadovaujantis Teritorijų planavimo įstatymo nustatyta tvarka, gali būti nustatomi regioninio reikšmingumo lygmens kultūros paveldo vertybių paveldosaugos reikalavimai;</p> <p>2) vietovės lygmens kompleksiniuose teritorijų planavimo dokumentuose, vadovaujantis Teritorijų planavimo įstatymo nustatyta tvarka, gali būti nustatomi vietinio reikšmingumo lygmens kultūros paveldo vertybių paveldosaugos reikalavimai.“</p>

		dokumentų, jei paveldosaugos reikalavimai nustatomi kompleksiniuose teritorijų planavimo dokumentuose	
14.	34 str. 1 d. 1 p. . Nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkyba vykdoma pagal: 1) apsaugos reglamentuose, specialiojo ir (ar) kompleksinio teritorijų planavimo dokumentuose ir (ar) valdymo planuose nustatytus paveldosaugos reikalavimus;	Vadovaujantis Projekto 2 str. 42 d. valdymo planas tai dokumentas, kuriame numatoma pasaulio paveldo vertybės valdymo strategija ir suplanuojami veiksmai, užtikrinantys išskirtinės visuotinės vertės išsaugojimo prioritetus, nurodomi šių veiksmų įgyvendinimo terminai, finansavimo šaltiniai, atsakingi vykdytojai. T. y. valdymo planuose nėra nustatomi paveldosaugos reikalavimai.	Siūlome 34 str. 1 d. 1 p. pakeisti ir išdėstyti taip: 1) apsaugos reglamentuose, specialiojo ir (ar) kompleksinio teritorijų planavimo dokumentuose ir (ar) valdymo planuose nustatytus paveldosaugos reikalavimus;
15.	34 str. 18 d. 5 p. 5) kultūros paveldo statinio (jo dalies) bendraturčių rašytinis sutikimas ar butų ir kitų patalpų savininkų protokolinio sprendimo dėl tvarkybos darbų atlikimo, priimto Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 4.85 straipsnyje nustatyta tvarka, kopija, išskyrus atvejus kai pateikiamas prašymas tvarkybos darbams atlikti, kai darbai atliekami statytojo (užsakovo) patalpų viduje, taip pat Civilinio kodekso 4.83 straipsnio 2 dalyje nustatyto galimos žalos atsiradimo ir grėsmės bendrojo naudojimo objektams pašalinimo atvejus	Primename, kad tvarkybos darbai atliekami siekiant užtikrinti autentiškumo išsaugojimą, nepažeidžiant vertingųjų savybių ir yra skirti nekilnojamojo kultūros paveldo objekto fizinių ar techninių savybių atstatymui ir pagerinimui, ir (ar) prarastų dalių atkūrimui tyrimų pagrindu, nesiekiant sukurti ir pastatyti naujų, anksčiau nebuvousių objekto dalių. (2 str. 41 ir 42 d.) Dažnu atveju tai yra neatidėliotini ir būtini darbai siekiant išsaugoti vertingąsias savybes, tuo tarpu, bendraturčiai gali būti išvykę ar dėl kitų priežasčių nepasiekiami ar nesuinteresuoti vertybių apsauga. Įstatymu nustatant privalomo sutikimo reikalavimą gali būti apsunkinamas ir (ar) uždelsiamas tvarkybos darbų atlikimas ir taip sukeliama žala saugomoms vertybėms, jei sutikimo negavimo atveju turės būti kreipiamasi į teismą su prašymu leisti tvarkybos darbus atlikti be bendraturčių sutikimo, Prašome šį punktą išbraukti arba aiškiai įvardinti atvejus kuomet bendraturčio atsisakymas galėtų būti laikomas pagrįstu.	Siūlome Projekte išbraukti 34 str. 18 d. 5 p.: 5) kultūros paveldo statinio (jo dalies) bendraturčių rašytinis sutikimas ar butų ir kitų patalpų savininkų protokolinio sprendimo dėl tvarkybos darbų atlikimo, priimto Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 4.85 straipsnyje nustatyta tvarka, kopija, išskyrus atvejus kai pateikiamas prašymas tvarkybos darbams atlikti, kai darbai atliekami statytojo (užsakovo) patalpų viduje, taip pat Civilinio kodekso 4.83 straipsnio 2 dalyje nustatyto galimos žalos atsiradimo ir grėsmės bendrojo naudojimo objektams pašalinimo atvejus
16.	34 str. 31 d. Atstatant nekilnojamojo kultūros paveldo objektus išsaugomos nekilnojamosios kultūros vertybės	Pakartojame, kad ne visada įmanoma panaudoti autentiškas medžiagas ir specialiąsias technologijas. Atskirais atvejais autentiškų medžiagų ir technologijų	Siūlome pakeisti Projekto 34 str. 31 d. ir išdėstyti taip:

	išlikusios dalys ir elementai, jie gražinami į pirminę vietą, tiksliai pakartojamos ar naujai sukuriamos buvusios, bet neišlikusios dalys ir elementai. Atstatant naudojamos autentiškos medžiagos ir specialiosios technologijos.	naudojimas gali neužtikrinti reikiamo atstatomų dalių stabilumo. Pvz.: atstatinėjama dalis, kuri nugriuvo dėl to, kad buvo pastatyta iš blogai išdegtų plytų ir netinkamo skiedinio. Jei tiksliai bus pakartojamos neišlikusios dalys ar elementai atstatymo darbai gali būti neefektyvūs ir trumpalaikiai.	„31. Atstatant nekilnojamojo kultūros paveldo objektus išsaugomos nekilnojamosios kultūros vertybės, išlikusios dalys ir elementai, jie gražinami į pirminę vietą, tiksliai pakartojamos ar naujai sukuriamos buvusios, bei neišlikusios dalys ir elementai. Atstatant naudojamos autentiškos medžiagos ir specialiosios technologijos.“
17.	35 str. 5 d. Vadovauti nekilnojamojo kultūros paveldo objekto statybos darbų projektavimui, atlikti tokio projekto sprendinių įgyvendinimo ir techninę priežiūrą, turi teisę Architektūros įstatyme nustatyta tvarka atestuoti architektai ir Statybos įstatyme nustatyta tvarka atestuoti statybos inžinieriai, šio įstatymo nustatyta tvarka įgiję teisę vadovauti nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tvarkybos darbų projektavimui ir tvarkybos darbų techninei priežiūrai	Pažymime, kad Lietuvos Respublikos Architektūros įstatymo 8 str. 1 d. išskiriamos šios veiklos kurias gali vykdyti atestuoti architektai: <i>„1) Statybos įstatyme nustatytais atvejais rengti statinio projektus, vadovauti statinio statybos techninės veiklos pagrindinėms sritims (eiti statinio statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovo pareigas);</i> <i>2) Teritorijų planavimo įstatyme nustatytais atvejais rengti teritorijų planavimo dokumentus, vadovauti teritorijų planavimo dokumentų rengimui;</i> <i>3) Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatyme nustatytais atvejais vykdyti su nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga susijusią veiklą: rengti nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentus, vadovauti nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimui;</i> <i>4) Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatyme nustatytais atvejais rengti saugomų teritorijų specialiojo teritorijų planavimo dokumentus ir vadovauti saugomų teritorijų specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimui.“</i> Architektas gali būti atestuotas visoms ar daliai aukščiau išvardintoms vadovo pareigoms eiti. Abstrakti	Siūlome pakeisti 35 str. 5 d. ir išdėstyti taip: <i>„5. Vadovauti nekilnojamojo kultūros paveldo objekto statybos darbų projektavimui, atlikti tokio projekto sprendinių įgyvendinimo ir techninę priežiūrą, turi teisę Architektūros šio įstatyme straipsnio 7 dalyje nustatyta tvarka atestuoti architektai ir Statybos įstatyme nustatyta tvarka atestuoti statybos inžinieriai, šio įstatymo nustatyta tvarka įgiję teisę vadovauti nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tvarkybos darbų projektavimui ir tvarkybos darbų techninei priežiūrai“</i>

		<p>Projekto 35 str. 5 d. nuoroda į Architektūros įstatymą leidžia daryti išvadą, kad asmuo gali būti atestuotas Teritorijų planavimo įstatymo nustatyta tvarka arba tik tvarkybos darbų atlikimui.</p> <p>Siekiant nuoseklaus atestuotų specialistų patirties formavimo, siūlome nustatyti, kad projektavimo ir priežiūros darbams nekilnojamojo kultūros paveldo objekte vadovauti galėtų tik architektai ar statybos inžinieriai įgiję teisę vadovauti nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tvarkybos darbų projektavimui ir įgiję teisę vadovauti ypatingojo ar neypatingojo statinio (išskyrus kultūros paveldo objektus), esančio kultūros paveldo objekto teritorijoje ar jo apsaugos zonoje, ar kultūros paveldo vietovėje projektavimui.</p> <p>Atsižvelgiant, kad Projekto nuostata yra skirta būtent statybos darbams nekilnojamojo kultūros paveldo objekte, siūlome architektų ir statybos inžinierių papildomą kvalifikaciją susieti su Statybos įstatymo 12 str. 20 d. numatytu atestavimu.</p>	
18.	<p>35 str. 7 d. Vadovauti ypatingojo ar neypatingojo statinio (išskyrus kultūros paveldo objektus), esančio kultūros paveldo objekto teritorijoje ar jo apsaugos zonoje, ar kultūros paveldo vietovėje, <u>ar jos apsaugos zonoje</u>, projektavimui, tokio statinio projekto vykdymo priežiūrai, tokio statinio ekspertizei, tokio statinio statybos techninei priežiūrai turi teisę Statybos įstatyme nustatyta tvarka atestuoti ir jame nustatytus reikalavimus atitinkantys architektai ir statybos inžinieriai.</p>	<p>Projekto 35 str. 7 d. neatitinka Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 12 str. 20 d., kurioje nėra išskiriama teisė atlikti darbus <u>kultūros paveldo vietovės apsaugos zonoje</u>:</p> <p><i>„ 20. Eiti statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovų pareigas, nurodytas šio straipsnio 2 dalyje, ypatinguosiuose ar neypatinguosiuose statiniuose (išskyrus kultūros paveldo objektus ir kultūros paveldo statinius), <u>esančiuose kultūros paveldo objekto teritorijoje, jo apsaugos zonoje, kultūros paveldo vietovėje</u>, turi teisę atestuoti architektai ir statybos inžinieriai. Šias pareigas einančių asmenų kvalifikacijos atestatų išdavimo, keitimo, galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo panaikinimo ir</i></p>	<p>Siūlome pakeisti Projekto 35 str. 7 d. ir išdėstyti taip:</p> <p>„7. Vadovauti ypatingojo ar neypatingojo statinio (išskyrus kultūros paveldo objektus), esančio kultūros paveldo objekto teritorijoje ar jo apsaugos zonoje, ar kultūros paveldo vietovėje, ar jos apsaugos zonoje, projektavimui, tokio statinio projekto vykdymo priežiūrai, tokio statinio ekspertizei, tokio statinio statybos techninei priežiūrai turi teisę Statybos įstatyme nustatyta tvarka atestuoti ir jame nustatytus</p>

		<p><i>galiojimo panaikinimo tvarką, egzaminų programas, suderinęs su kultūros ministru, nustato aplinkos ministras, laikydamasis šio straipsnio 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 ir 18 dalyse nustatytų reikalavimų. Atestavimą atlieka atestavimą atliekanti organizacija.“</i></p> <p>T. y. Statybos įstatymo nustatyta tvarka atestuoti specialistai neįgyja teisės vadovauti statinių projektavimui kultūros paveldo vietovės apsaugos zonoje. Atsižvelgiant į kultūros paveldo vietovių apsaugos zonų užimamų teritorijų plotą siūlome Projekto nuostatas suderinti su Statybos įstatymu ir papildomų kvalifikacinių reikalavimų projektų vadovams nenustatyti.</p>	reikalavimus atitinkantys architektai ir statybos inžinieriai.
19.	<p>45 str. 1 d. Valstybinės paveldosaugos programos finansuojamos valstybės biudžeto lėšomis. Savivaldybių paveldosaugos programos finansuojamos savivaldybių biudžeto lėšomis.</p>	<p>Projektu numatomas finansavimas tik biudžeto lėšomis, tuo tarpu, tiek tarptautinė praktika tiek Lietuvos Respublikos bendrojo plano, patvirtinto 2021-10-06 Lietuvos Respublikos Vyriausybės sprendimu Nr. 789 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano patvirtinimo“ sprendiniuose numatyta galimybė steigti įvairius fondus (privačių ir (ar) mišrių lėšų pagrindu). Šie fondai galėtų būti steigiami tvarkybos darbams, įvairių partnerysčių sutarčių pagrindu formuojami telkti lėšas paveldo atgaivinimui ir aktualizavimui, taip pat suteiktą galimybę plėtoti kultūros paveldo išsaugojimo mecenatų kategoriją ar pan.</p>	<p>Siūlome 45 str. 1 d. papildyti ir išdėstyti taip:</p> <p>„1. Valstybinės ir savivaldybių paveldosaugos programos finansuojamos valstybės biudžeto, savivaldybių biudžeto ir (ar) kitomis lėšomis. Savivaldybių nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos programos finansuojamos savivaldybių biudžeto lėšomis.</p>
20.	<p>Įstatymo įsigaliojimas įgyvendinimas ir taikymas 2 str. 3 d. Iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos išduoti atestatai, suteikiantys teisę vykdyti 35 straipsnyje nurodytą veiklą, prilyginami šio įstatymo nustatyta tvarka išduotiems kvalifikacijos atestatams, suteikiantiems teisę vykdyti</p>	<p>Pažymime, kad ši nuostata leis mažai patirties sukaupusiems specialistams tapti aukščiausios (trečios) kategorijos paveldo specialistais ir eiti pareigas reikšmingo lygmens objektuose. Palaikome kvalifikacinių kategorijų sugražinimą, tačiau išreiškiame susirūpinimą, kad mažiau patirties sukaupusių atestuotų specialistų veikla gali sąlygoti</p>	<p>Siūlome pakeisti Projekto 2 str. 3 d. ir išdėstyti taip:</p> <p>„3. Iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos išduoti atestatai, suteikiantys teisę vykdyti 35 straipsnyje nurodytą veiklą, prilyginami šio įstatymo nustatyta tvarka išduotiems</p>

	<p>trečiosios kvalifikacinės kategorijos atitinkamos rūšies ir specializacijos veiklą.</p>	<p>netyčinės žalos paveldui sukėlimą, taip pat „automatiniu“ trečiosios kategorijos suteikimu, sukuriamą nelygiavertę padėtį tarp specialistų atestuotų iki Projekto įsigaliojimo ir atestuotų po Projekto įsigaliojimo. Siekiant to išvengti, Rūmų vertinimu, kvalifikacinių kategorijų sugrąžinimas nuosekliai turi būti taikomas visiems atestuotiems specialistams, įskaitant ir tuos, kuriems atestatai išduoti iki planuojamo Projekto įsigaliojimo datos.</p>	<p>kvalifikacijos atestatams, suteikiantiems teisę vykdyti trečiosios kvalifikacinės kategorijos atitinkamos rūšies ir specializacijos veiklą 35 straipsnio 12 dalyje numatyto periodinio kvalifikacijos tobulinimą patvirtinančių dokumentų pateikimo Kultūros ministerijai datos. Kvalifikacijos tobulinimo metu, asmenys, kuriems atestatai buvo išduoti iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos, papildomai atestavimo komisijai pristato savo atliktus darbus. Atestavimo komisija, įvertinusi pateiktus duomenis, priima sprendimą dėl 35 straipsnio nurodytos kvalifikacinės kategorijos suteikimo. Atestavimo komisijos teikimu, asmenims išduodamas naujas kvalifikacijos atestatas su patikslinta kvalifikacine kategorija.</p>
--	--	--	---

Lietuvos architektų rūmų pirmininkas

Algimantas Pliučas

Lietuvos architektų sąjunga palaiko ir pritaria aukščiau išdėstytiems Lietuvos architektų rūmų siūlymams ir pastaboms.

Lietuvos architektų sąjungos pirmininkas

Gintaras Balčytis